

VYSOKÝ PŘEDSTAVITEL
UNIE PRO ZAHRANIČNÍ
VĚCI A BEZPEČNOSTNÍ
POLITIKU

V Bruselu dne 17.2.2021
JOIN(2021) 3 final

SPOLEČNÉ SDĚLENÍ EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ
o posílení příspěvku EU k multilateralismu založenému na pravidlech

I. Úvod

Náš svět prochází obdobím **transformace**, které se vyznačuje významnými geopolitickými a ekonomickými přesuny moci. Nastupující aktéři vytvářejí novou dynamiku. Vztahy mezi hlavními mocnostmi jsou stále více konfrontační a jednostranné. Svoji roli hrají **vzájemně si konkurující vize a programy** týkající se světového řádu, které zpochybňují zavedená mnohostranná pravidla a organizace. Rostoucí globální výzvy však vyžadují **intenzivnější mnohostrannou správu a mezinárodní spolupráci založenou na pravidlech**.

Nynější případy geopolitické rivality mají negativní dopad na úsilí o podporu míru a předcházení konfliktům: jsou na překážku humanitárním reakcím, podkopávají důvěru a komplikují poskytování globálních veřejných statků. Zpochybňovány jsou základní principy mezinárodního práva, lidských práv, demokracie a zásad právního státu. Příliš často dochází k obcházení stávajících institucí, které prosazují tyto hodnoty nebo k jejich zneužívání ve jménu úzkých národních či ideologických zájmů. Silné nestátní subjekty, včetně digitálních platforem a nadnárodních společností, nyní formují mezinárodní normy způsobem, který neodpovídá zavedeným pravidlům. Občané se cítí stále více odtrženi od všech úrovní správy věcí veřejných. Výsledkem je **nerovnoprávný méně předvídatelný svět**.

Krise způsobená onemocněním COVID-19 však dokládá potřebu mnohostranných řešení: tato významná celosvětová hrozba se stala tolik potřebným impulsem pro koordinovanou globální reakci. V průběhu roku 2020 mezinárodní fóra a organizace stály v čele globální reakce a přinášely hmatatelné výsledky, jako je Akcelerátor přístupu k nástrojům proti COVID-19 (ACT-A) a jeho nástroj COVAX nebo akční plán skupiny G20 pro reakci na pandemii¹.

Multilateralismus se ze své podstaty musí neustále přizpůsobovat. Jedná se o složitý systém, který však **přináší hmatatelné výhody** pro všechny. Mezi významné a trvalé úspěchy patří mezinárodní nástroje v oblasti lidských práv a mezinárodního humanitárního práva, Agenda pro udržitelný rozvoj 2030, Pařížská dohoda, Smlouva o nešíření jaderných zbraní a pravidla, jimiž se řídí mezinárodní obchod a investice. Rozhodnutí nové vlády USA znovu se připojit k Pařížské dohodě a zůstat ve Světové zdravotnické organizaci jsou vítanými kroky, které celkově poskytnou pozitivní impuls pro dosažení ambiciózních mnohostranných cílů v příštích letech.

Tento **multipolární svět** je velkou a naléhavou výzvou, ve které může EU obstát, a to za dvou podmínek. S ohledem na transakční povahu globálního systému musí EU jednat s větší asertivitou a vytvořit a posílit koalice s partnery, kteří – pokud jde o klíčové priority – smýšlí stejně. Multilateralismus je a zůstane základní zásadou EU jako nejúčinnější prostředek k řízení globálních vztahů vzájemně prospěšným způsobem. Nemůžeme však být osamocenými multilateralisty, a to ani v zájmu multilateralismu jako takového. Multilateralismus musí být účinný, spravedlivý a musí přinášet výsledky, které slouží zájmům a hodnotám EU i globálním zájmům. To znamená, že EU musí důsledně dodržovat své zásady a musí se při svém jednání angažovat.

Toto společné sdělení proto:

---

¹ Z 15,9 miliardy EUR, které se podařilo získat v období od 4. do 28. května 2020 v rámci globální reakce na koronavirus vedené EU, přislíbily členské státy, Komise a Evropská investiční banka 11,9 miliardy EUR. Rozpočet EU přispěl do nástroje Accelerator (ACT) částkou 1,4 miliardy EUR. EU a její členské státy přispěly na nástroj COVAX částkou 853 milionů EUR.

- jasněji definuje, **jaký mnohostranný systém si EU přeje** a co od něj očekává,
- stanoví, **jak může EU posílením tohoto systému a jeho schopnosti dosahovat výsledků dosáhnout toho, o co usiluje**, a
- názorně poukazuje na to, **co může EU udělat**, aby svoji sílu využila účinněji.

O co EU usiluje: EU chce podporovat celosvětový mír a bezpečnost a hájit základní práva, univerzální hodnoty a mezinárodní právo, které tvoří základ spolupráce mezi zeměmi a národy. I nadále bude stát v čele reakce na řešení existenčních krizí v oblasti klimatu a biologické rozmanitosti, které ohrožují lidstvo, a tato skutečnost bude rovněž vodítkem pro náš přístup k mnohostrannému systému. EU má v úmyslu prosazovat řešení založená na spolupráci s cílem „obnovy k lepšímu“ – posílení celosvětového oživení, řešení nerovností, podporu udržitelného rozvoje a veřejného zdraví, digitální a ekologickou transformaci, včetně přechodu na čistou energii, ochranu lidských práv a zásad právního státu. Tyto snahy jdou ruku v ruce s přístupem, jenž se **více zakládá na zájmech**.

Jak toho může EU dosáhnout: Mnohostranný řád je třeba oživit, aby byl vhodný pro daný účel, a mohl tak čelit globálním výzvám a geopolitickému uspořádání 21. století. Má-li si zachovat legitimitu, musí reagovat na rostoucí požadavky občanů na transparentnost, kvalitu, inkluzi a výsledky. EU a její členské státy jsou a zůstanou pevnými zastánci mezinárodního řádu založeného na pravidlech, jehož jádrem je Organizace spojených národů (OSN). Dnešní svět se však již málo podobá světu před 75 lety, kdy byla OSN založena. Proces zahájený u příležitosti 75. zasedání Valného shromáždění OSN v září 2020² nabízí příležitost oživit multilateralismus tak, aby fungoval účinněji a inkluzivněji. V tomto ohledu by se EU měla aktivně zapojit do podpory procesu reflexe generálního tajemníka OSN („Naše společná agenda“). EU by rovněž měla prosazovat ambiciózní modernizaci klíčových institucí, jako jsou Světová obchodní organizace (WTO) a Světová zdravotnická organizace (WHO), a stát v čele vývoje nových celosvětových norem, mezinárodních standardů a rámců spolupráce v oblastech, jako jsou digitální technologie, včetně umělé inteligence a dalších nových technologií.

Co může EU udělat: EU musí vypracovat přísnější a strategičtější přístup ke svému mnohostrannému zapojení a přispívat k účinné reformě mnohostranných institucí. Za tímto účelem jsou nezbytné účinnější mechanismy koordinace mezi EU a jejími členskými státy, pokud jde o společné priority, a větší ochota **využít kolektivní sílu EU** k šíření jejích hodnot a priorit v zahraničí. EU účinněji využije své regulační síly a jedinečného jednotného trhu a sociálně tržního hospodářství, svého postavení první světové obchodní supervelmoci a významu eura³. EU posílí své vedoucí postavení a lépe využije svoji schopnost působit jako moderátor, poctivý zprostředkovatel a „stavitel mostů“. Demokratické a regulační silné stránky EU jsou výhodou, která pomůže vybudovat lepší svět, zatímco důvěryhodnost EU jako mírotvůrce a její bezpečnostní a obranné struktury mohou pomoci podpořit mnohostranné úsilí o udržení, podporu a budování míru.

Úspěšná globální angažovanost rovněž znamená, že EU musí prohloubit **partnerství a aliance** se třetími zeměmi, mnohostrannými a regionálními organizacemi, jakož i dalšími partnery, zejména těmi, s nimiž sdílíme demokratické hodnoty a priority. EU však bude rovněž usilovat o to, aby s ostatními subjekty našla shodu, pokud jde o jednotlivá témata – v neposlední řadě globální veřejné statky.

² Prohlášení k 75. výročí založení Organizace spojených národů: usnesení přijaté Valným shromážděním, A/RES/75/1.

³ COM(2021) 32 „Evropský hospodářský a finanční systém: podpora otevřenosti, síly a odolnosti“.

Posílení schopnosti EU stát se globálním aktérem rovněž znamená **zajistit soudržnost mezi vnější činností EU a jejími vnitřními politikami**. Jednotný a soudržný postoj EU na celosvětových fórech má zásadní význam pro maximalizaci naší úlohy a vlivu. **Aby EU – jako celek – uspěla, musí postupovat jednotně.**

II. Mnohostranný systém, který je vhodný pro daný účel

Strategické zájmy EU v mnohostranném systému jsou dvojí: Na jedné straně musí zpřesnit priority, které chce v rámci mnohostranného systému naplňovat. Na druhé straně je dobře fungující mnohostranný systém pro EU strategickým zájmem.

1. Zaměření mnohostranné agendy EU („o co EU usiluje“)

EU musí pro svou mnohostrannou činnost definovat jasnější strategické priority a cíle. To je zcela v souladu s mnohostranným postojem, neboť zásady, na nichž je založena Evropská unie, jsou totožné se zásadami Organizace spojených národů. EU je silným zastáncem mezinárodního právního státu a univerzálních agend stanovených OSN i mimo ni, jako jsou lidská práva a rovnost žen a mužů, Agenda pro udržitelný rozvoj 2030 a její cíle udržitelného rozvoje, celosvětový rámec pro biologickou rozmanitost a Pařížská dohoda o změně klimatu. Z nich i nadále vychází činnost EU, a to jak na vnitřní úrovni, tak navenek.

i) Bezpečnější svět

Ve světě rostoucího geopolitického napětí, konfliktů a hrozeb pro mezinárodní a regionální stabilitu má EU společně se svými partnery velký zájem na zvýšení svého úsilí o předcházení konfliktům, podporu míru a bezpečnosti, prosazování základních hodnot a posílení své schopnosti jednat. EU je silně závislá na globální stabilitě a řádné správě věcí veřejných, udržitelném rozvoji, ničím neomezovaných obchodních tocích a dodavatelských řetězcích, jakož i na volném toku nápadů a znalostí.

Díky svému politickému vlivu, politikám a finančním nástrojům, a to i v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky, přispívá EU k zachování **mezinárodního míru a bezpečnosti** v souladu s Chartou OSN. V souladu s úsilím OSN uplatňuje EU integrovaný přístup ke konfliktům a krizím, od **předcházení konfliktům** až po **řešení krizí a budování míru**⁴.

EU rovněž úzce spolupracuje s OSN a dalšími partnery v boji proti celosvětovému terorismu⁵, násilnému extremismu, nadnárodní organizované trestné činnosti a kyberkriminalitě⁶, praní peněz a financování terorismu. V této souvislosti by proto EU měla využít všech svých příslušných nástrojů stanovených ve **strategii EU pro bezpečnostní unii**.

---

⁴ Ze 17 misí a operací EU probíhajících v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP) je 13 rozmístěno souběžně s misemi OSN v oblasti Sahelu, Středoafričské republiky, Libye a západního Balkánu, což podporuje plnění mandátů OSN nebo k němu přímo přispívá.

⁵ COM(2020) 795 final, „Protiteroristická agenda pro EU: předvídání, prevence, ochrana a reakce“.

⁶ Strategie bezpečnostní unie, COM(2020) 605 final, 24.7.2020.

V zájmu zachování míru a stability, jakož i mnohostranného pořádku v regionu, by EU měla dále posilovat svá partnerství s Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, Radou Evropy a Severoatlantickou aliancí (NATO), jakož i dalšími regionálními organizacemi, jako je Africká unie (AU), Společenství latinskoamerických a karibských států (CELAC) a Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN).

Zároveň by EU měla být hybnou silou činností OSN v reakci na konflikty, které poškozují civilní obyvatelstvo a ohrožují celosvětovou bezpečnost a stabilitu. Při vymezování příštího souboru priorit EU a OSN v oblasti mírových operací a řešení krizí na období 2022–2024 bude hlavním cílem EU řešení důsledků měnícího se globálního kontextu a posílení spolupráce v oblasti hrozeb, jako je změna klimatu a zhoršování životního prostředí.

Je zásadní, aby všichni členové mezinárodního společenství dodržovali a zlepšovali provádění mezinárodních norem **v oblasti kontroly zbraní, odzbrojení a nešíření zbraní** a současně zajistili, že budou držet krok s novým technologickým vývojem. Za tímto účelem bude EU hrát aktivní úlohu při obraně svých bezpečnostních zájmů, které jsou zakotveny v mnohostranných ujednáních. Upevní výsledky společného komplexního akčního plánu s Íránem, který je klíčovým pilířem globální struktury nešíření zbraní⁷.

EU je přirozeným spojencem OSN a regionálních organizací (např. Rady Evropy, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě) při podpoře demokracie a prosazování a ochraně **lidských práv, základních svobod**⁸ a úcty k lidské důstojnosti, včetně genderové rovnosti⁹, práv dítěte¹⁰ a práv LGBTI¹¹. EU bude tyto zásady hájit a prosazovat a odporovat pokusům je oslabit. Bude bránit jakémukoli pokusu odchýlit se od zásady, že všechna lidská práva jsou univerzální, nedělitelná, vzájemně závislá a provázaná. EU bude spolupracovat se všemi, kdo podporují demokracii, přístup ke spravedlnosti a odpovědné a inkluzivní instituce.

Humanitární politika a činnost EU vychází z ústřední koordinační úlohy OSN v mimořádných situacích. **Vazby mezi humanitární oblastí, rozvojem a mírem** jsou pro EU klíčovou koncepcí v souladu s jejím postavením vedoucího dárce a tvůrce politiky v oblasti rozvoje a humanitární pomoci¹². EU bude i nadále důrazným zastáncem **mezinárodního humanitárního práva**, neomezeného přístupu k lidem v nouzi a poskytování humanitární pomoci na základě daných zásad.

ii) **Obnova k lepšímu**

Pandemie COVID-19 dokládá, jak **propojené jsou globální výzvy**. Celosvětový systém zdravotní péče je pouze tak silný jako jeho nejslabší článek. Řešení globální chudoby, nerovnosti, změny klimatu a zhoršování životního prostředí je nedílnou součástí předcházení budoucím pandemiím a zajištění lepší připravenosti.

⁷ Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 2231 (2015). EU bude i nadále podporovat kontrolní organizace, jako je Mezinárodní agentura pro atomovou energii (MAAE) či Organizace pro zákaz chemických zbraní (OPCW).

⁸ JOIN(2020) 5, 25.3.2020, Akční plán EU pro lidská práva a demokracii na období 2020–2024.

⁹ JOIN(2020) 17 final, 25.11.2020, Akční plán EU pro rovnost žen a mužů (GAP) III; viz také strategie pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025.

¹⁰ COM(2020)607 final, 24.7.2020, Strategie EU pro účinnější boj proti pohlavnímu zneužívání dětí; viz také připravovaná strategie EU pro práva dítěte (2021–24).

¹¹ COM(2020) 698 final, 12.11.2020, Unie rovnosti: strategie pro rovnost LGBTIQ osob na období 2020–2025.

¹² V roce 2019 vynaložila EU více než 75,2 miliardy EUR na oficiální rozvojovou pomoc a mobilizovala téměř 2 miliardy EUR na operace humanitární pomoci ve více než 80 zemích. Přibližně 60 % ročního rozpočtu EU na humanitární pomoc je poskytováno partnerům OSN a hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce.

EU zdůrazňuje, že v pokrizovém světě je třeba se zaměřit na „**obnovu k lepšímu**“ a konzistentně podporuje mnohostranná řešení, která se zaměřují na budování udržitelných a odolných systémů – ať už se jedná o zdravotnictví, dopravní služby nebo globální dodavatelské řetězce či přístup k cenově dostupnému kvalitnímu vzdělávání –, ale také na ekologické a digitální investiční rámce a zajištění udržitelného dlouhodobého financování rozvoje. Nedílnou součástí zajištění větší odolnosti vůči jakýmkoli budoucím krizím jsou rovněž řešení globální chudoby, nerovnosti a podpora lidského rozvoje.

V reakci na pandemii se EU postavila do čela mezinárodní solidarity a spolupráce a u příležitosti dárcovské konference propojila světové lídry a občanskou společnost s cílem zvýšit financování výzkumu a zajistit spravedlivý a rovný přístup **k očkovacím látkám, diagnostice a terapeutickým prostředkům proti COVID-19**. EU úzce spolupracuje s akcelerátorem nástrojů ACT a nástrojem COVAX s cílem zajistit, aby se vývoj, výroba a spravedlivé dodávky bezpečných očkovacích látek proti COVID-19 rozšířily po celém světě, a pomůže svým partnerům prostřednictvím programů rozvojové pomoci. V tomto ohledu má klíčový význam reforma a posílení Světové zdravotnické organizace a její úlohy při koordinaci opatření v oblasti celosvětového zdraví, jakož i při provádění přístupu „jedno zdraví“¹³.

Vážná hospodářská krize způsobená pandemií ovlivňuje pokrok dosažený při plnění **cílů udržitelného rozvoje**. Globální oživení musí být ekologické, digitální, inkluzivní, spravedlivé a udržitelné. Musí se zaměřit na cíle udržitelného rozvoje, cíle Pařížské dohody a na zachování biologické rozmanitosti, přírodního prostředí a jeho zdrojů, jakož i na boj proti znečištění. Komise proto navrhla **globální iniciativu na podporu oživení**, která propojuje investice a odpuštění dluhu s Agendou 2030 s cílem zajistit po skončení pandemie COVID-19 cestu skutečné transformace. EU již pracuje na mnohostranných opatřeních na podporu udržitelného financování a odpuštění dluhu v souladu se stávajícími iniciativami, včetně iniciativy skupiny G20 a Pařížského klubu na pozastavení dluhové služby (DSSI), a novém společném rámci pro zacházení s dluhem.

Hospodářské oživení jde ruku v ruce se sociální spravedlností, sociální ochranou a **důstojnou prací**. Mezinárodní pracovní normy stanovené Mezinárodní organizací práce (MPO) slouží jako osvědčený a důvěryhodný základ pro inkluzivní obnovu, avšak na podporu celosvětové ratifikace důležitých úmluv MOP lze učinit více¹⁴. Dobře fungující světová ekonomika rovněž vyžaduje mnohostranná pravidla přizpůsobená realitě 21. století, která umožňují **otevřený a spravedlivý obchod založený na pravidlech** a zajišťují rovné podmínky pro všechny hospodářské subjekty. Pro spravedlivé a udržitelné oživení má zásadní význam zachování otevřenosti trhů, předcházení eskalace obchodních konfliktů a modernizace obchodních pravidel.

Zelená dohoda pro Evropu je strategií EU pro růst, jež stanoví model udržitelného růstu a ekologické celosvětové obnovy, která nikoho neopomíjí. EU bude rovněž nadále vybízet ostatní, aby zvyšovali své ambice v oblasti klimatu, plnili cíle Pařížské dohody a dalších dohod o životním prostředí, jako je Úmluva o biologické rozmanitosti, s cílem dosáhnout do poloviny století klimatické neutrality a do roku 2030 zvrátit úbytek biologické rozmanitosti. Klíčovými okamžiky v tomto ohledu budou konference smluvních stran Úmluvy OSN o biologické rozmanitosti (COP15) a o změně klimatu (COP26) v roce 2021 a summit OSN o

---

¹³ Součástí je lepší odhalování a tlumení nově se objevujících nákaz a zoonotických přenosů nákaz, zejména v koordinaci s Organizací pro výživu a zemědělství (FAO) a Světovou organizací pro zdraví zvířat.

¹⁴ Zpráva generálního tajemníka OSN s názvem „Sdílená odpovědnost, globální solidarita: reakce na socioekonomické dopady pandemie COVID-19“.

potravinových systémech.

Plán vnějších investic EU¹⁵ a nový nástroj pro sousedství a rozvojem a mezinárodní spolupráci (NDICI)¹⁶ navíc představují významný impuls pro **udržitelné investice, růst a zaměstnanost** v partnerských zemích EU, přičemž soukromý sektor je plně zapojen. **Digitalizace** je dalším klíčovým faktorem udržitelného rozvoje a oblastí strategické hospodářské soutěže, která se však rovněž vyznačuje nedostatečným mnohostranným řízením. EU vstupuje do „digitální dekády“, přičemž v rámci její mezinárodní spolupráce a partnerství bude digitální transformace prioritou. EU bude proto i nadále **prosazovat ambicióznější globální normy a regulační přístupy v digitální ekonomice** (viz také s. 8). V tomto ohledu stojí EU v čele celosvětového úsilí o vytváření účelných právních předpisů pro všechny digitální služby.

Pro dosažení spravedlivějšího světa má v neposlední řadě zásadní význam komplexní a dobře řízená **migrační politika**, která přispívá k růstu, inovacím a sociální dynamice. „Nový pakt o migraci a azylu“¹⁷ Komise poskytuje pevnější základ pro dosažení udržitelné a dlouhodobé reakce v oblasti řízení migrace a azylu, plně založené na evropských hodnotách a mezinárodním právu a prováděné prostřednictvím posílených a vzájemně prospěšných partnerství se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi. Prováděn bude komplexním způsobem a s přihlédnutím k zájmům EU a partnerských zemí. Jako globální lídr v oblasti přesídlování osob, které potřebují mezinárodní ochranu, bude EU rovněž nadále spolupracovat s OSN a partnerskými zeměmi s cílem zvýšit celosvětové úsilí v tomto ohledu.

2. Posílení mnohostranného systému („jak toho může EU dosáhnout“)

Dobře fungující mnohostranný systém je sám o sobě strategickým zájmem EU. Při zajišťování globálních veřejných statků musí činnost mnohostranných organizací zůstat efektivní. EU by měla i nadále podporovat nezbytné reformy a modernizaci mnohostranných institucí. V červnu 2019 přijala Rada závěry, v nichž stanoví strategický přístup s cílem pomoci posílit multilateralismus založený na pravidlech a své orgány: **prosazovat** to, co funguje, **reformovat** to, co je třeba změnit, a **rozšiřovat** globální správu věcí veřejných na nové oblasti.

EU bude usilovat o zajištění skutečně **inkluzivního multilateralismu**, jenž zohledňuje názory občanské společnosti, soukromého sektoru, sociálních partnerů a dalších klíčových zúčastněných stran. Jedná se o zásadní prvek pro zajištění relevantnosti mnohostranného systému a zachování jeho legitimacy.

Prosazování mezinárodních norem a dohod

EU bude podporovat provádění všech klíčových mezinárodních rámců, které jsou v souladu s jejími prioritami nebo jichž je smluvní stranou.

EU má velký zájem na tom, aby **Rada bezpečnosti OSN** mohla plnit svou úlohu, i když čelí rostoucímu geopolitickému napětí a rivalitám, které ochromují její práci a brání jí v plnění jejích povinností. EU uznává význam aktivní a důsledné spolupráce se členy Rady bezpečnosti. V zájmu plného souladu se všemi příslušnými zásadami mezinárodního práva

¹⁵ COM(2018) 644 final ze dne 12.9.2018.

¹⁶ COM(2018) 460 ze dne 14.6.2018.

¹⁷ Přijato dne 23. září 2020.

bude EU prosazovat a provádět omezující opatření (sankce) přijatá Radou bezpečnosti OSN a v případě potřeby i nadále uvalovat své autonomní sankce a bude i nadále pravidelně podávat Radě bezpečnosti OSN zprávy o rozsáhlé spolupráci mezi EU a OSN v oblasti mezinárodního míru a bezpečnosti. EU bude rovněž usilovat o posílení poradní úlohy **Komise OSN pro budování míru**, jakož i o vlastní zapojení v tomto orgánu.

EU bude usilovat o zajištění toho, aby **Rada OSN pro lidská práva** jednala efektivněji, aby se účinně a důvěryhodně zabývala příslušnými tematickými právy a situacemi v jednotlivých zemích a zajistila součinnost s dalšími mnohostrannými fóry pro lidská práva. V zájmu zajištění integrity a nezávislosti mechanismů OSN v oblasti lidských práv bude EU podporovat zvýšenou veřejnou kontrolu členských povinností Rady pro lidská práva a povinné dárcovské akce na Valném shromáždění OSN s kandidáty na členství v Radě pro lidská práva.

EU bude i nadále podporovat **mezinárodní soudní, rozhodčí a donucovací orgány**, které jsou základem mezinárodního řádu založeného na pravidlech – zejména Mezinárodní trestní soud, strukturu OSN pro dodržování lidských práv, Evropský soud pro lidská práva – pokud jde o jejich jurisdikci i účinnost¹⁸.

EU se vehementně **postaví jakémukoliv pokusu o oslabení mezinárodního práva**, zejména pokud jde o univerzální hodnoty, o něž se opírá Organizace spojených národů a mezinárodní humanitární právo, nebo pokusům o vytvoření paralelních institucí nebo o využití stávajících institucí pro národní či ideologické zájmy, které jsou v rozporu se společným statkem. EU vyzývá všechny státy, aby příspěvky, které jim byly vyměřeny, mezinárodním organizacím vyplácely v plné výši a včas. Organizace, které mají zásadní význam pro dodržování mezinárodního práva a závazků, musí být odpovídajícím způsobem financovány.

Reformovat mnohostranné organizace tak, aby odpovídaly svému účelu.

V současné situaci má prvořadý význam účinnost a soudržnost mnohostranného systému, tedy aby bylo zajištěno jeho řádné řízení a udržitelné financování a aby byly chráněny univerzální hodnoty a mezinárodní právo.

Činnost navazující na 75. výročí OSN, včetně provádění deklarace, která jej připomíná, představuje jedinečnou příležitost k zajištění skutečné obnovy. EU se zájmem očekává spolupráci s generálním tajemníkem OSN Guterresem v rámci rozsáhlého a inkluzivního konzultačního procesu vedoucího k předložení jeho zprávy v září 2021. Posílený „**jednotný postup**“ OSN musí účinně prosazovat mír a bezpečnost, lidská práva a udržitelný rozvoj, provádět Agendu pro udržitelný rozvoj 2030 a účinně podporovat a monitorovat provádění mezinárodních dohod. EU bude strukturovat své zapojení způsobem, který je agenturám, fondům a programům OSN v tomto směru nápomocný, mimo jiné prostřednictvím soudržnějšího jednání jak na vnitřní úrovni, tak s dalšími aktéry v oblasti pomoci a nevládními organizacemi, jakož i s mezinárodními finančními institucemi.

EU podporuje **reformní proces zahájený generálním tajemníkem OSN** s cílem zajistit, aby OSN plnila svůj účel¹⁹. EU přispěla k zajištění přijetí rezolucí Valného shromáždění, které umožnily pokrok ve třech oblastech reformy: řízení, mír a bezpečnostní architektura a rozvojový systém. Zodpovědnější, transparentnější a účinnější systém OSN je v zájmu všech. EU je proto připravena podpořit řešení zbývajících výzev i provádění a dopadu v praxi, mimo

¹⁸ Ve stejném duchu bude EU i nadále hrát vedoucí úlohu při zřizování mnohostranného soudu pro investice v rámci Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo.

¹⁹ EU bude například podporovat úsilí generálního tajemníka OSN o zlepšení celosvětové digitální spolupráce. Viz plán pro digitální spolupráci vypracovaný generálním tajemníkem OSN.

jiné prostřednictvím rezidenčních koordinátorů OSN. Oživení Valného shromáždění a komplexní reforma **Rady bezpečnosti OSN** budou mít zásadní význam, aby OSN mohla ve 21. století skutečně spolehlivě dostát svým povinnostem vyplývajícím z Charty OSN.

Modernizace a reformy mají rovněž zásadní význam pro konkrétní agentury OSN a mezinárodní organizace. Proto EU stojí v čele procesu posilování **Světové zdravotnické organizace**, a to na základě konkrétního návrhu na posílení její mezinárodní připravenosti a schopnosti reagovat na mimořádné situace v oblasti zdraví. Musíme zajistit, aby WHO získala silnější a nezávislejší mandát a aby měla odpovídající a udržitelné zdroje k jeho provádění. EU dále stojí v čele úsilí o reformu a modernizaci **Světové obchodní organizace** ve všech jejích funkcích²⁰ s cílem zajistit stabilitu, jistotu a spravedlnost v globálním obchodním systému²¹. Reforma WTO bude hrát zásadní úlohu při usnadňování hospodářského oživení po pandemii, při plnění cílů v oblasti udržitelnosti a při vytváření obchodních pravidel, která jsou lépe uzpůsobena dnešnímu digitálnímu světu

Mezinárodní finanční instituce, zejména Mezinárodní měnový fond (MMF) a Světová banka, mění svou strukturu řízení tak, aby lépe odrážely současnou globální ekonomiku, zvyšují kvóty a hlasovací podíly rozvojových a nově přicházejících členů a zaměřují svou činnost na současné výzvy²². EU tyto instituce podporuje v jejich modernizaci s cílem zvýšit jejich transparentnost a účinnost. Současně by na těchto fórech EU měla účinněji využívat kombinovanou váhu svých členských států s cílem podpořit jejich příspěvek k celosvětové obnově k lepšímu, a to jednotným postojem a směřováním k větší soudržnosti vnějšího zastoupení²³. Evropské finanční instituce, zejména Evropská investiční banka a Evropská banka pro obnovu a rozvoj, budou v závislosti na budoucí evropské struktuře pro financování rozvoje rovněž úzce spolupracovat s mezinárodními finančními institucemi.

Rozšíření multilateralismu na nové globální otázky.

EU má zájem na **rozšíření mezinárodních norem, standardů a celosvětové spolupráce v těch prioritních oblastech**, kde – pokud vůbec existuje – je globální správa omezená nebo kde je zapotřebí ji posílit, např. v oblasti demokracie, právního státu, mezinárodního zdanění, digitální spolupráce, ochrany spotřebitele, zhoršujícího se životního prostředí, oceánů, správy přírodních zdrojů a bezpečnosti a udržitelnosti surovin, jakož i v oblasti zelených technologií a energií z obnovitelných zdrojů.

Za tímto účelem se EU bude dále angažovat v aktivní spolupráci v oblasti regulace, a to i v rámci mezinárodních normalizačních organizací tím, že využije své finanční a regulační pravomoci s cílem pomoci formovat globální normy a standardy. Významnými příklady takových iniciativ jsou **globální partnerství v oblasti umělé inteligence (GPAI)²⁴, Rada Evropy a její Ad hoc výbor pro umělou inteligenci (CAHAI), mezinárodní platforma pro udržitelné financování²⁵, strategické zásady pro dopravu v reakci na COVID-19 formulované skupinou G7 v roce 2020, koalice s vysokými ambicemi v oblasti biologické**

²⁰ Viz sdělení Komise o obchodní politice ze dne 17. února 2021 a jeho příloha „Reforma Světové obchodní organizace: směrem k udržitelnému a účinnému mnohostrannému obchodnímu systému“.

²¹ V tomto ohledu bude rovněž důležitá reforma Světové celní organizace.

²² Například program skupiny Světové banky Umbrella 2.0 Reforma svěřenských fondů a myšlenka utvářet portfolio svěřenských fondů a fondů finančních zprostředkovatelů v rámci menšího počtu rozsáhlejších zastřešujících programů 2.0.

²³ COM(2015) 602 final ze dne 21. října 2015 „Plán na vytvoření jednotnějšího vnějšího zastoupení eurozóny v mezinárodních fórech“.

²⁴ Řídí odpovědný vývoj a využívání umělé inteligence založené na lidských právech, začleňování, rozmanitosti, inovacích a růstu.

²⁵ Umožňuje tvůrcům politik diskutovat o nastavení norem a stanovit osvědčené postupy, pokud jde o to, jak směřovat investice směrem k ekologickým činnostem.

rozmanitosti – celosvětová koalice pro smlouvu o volném moři²⁶ a celosvětové aliance v oblasti oběhového hospodářství a účinného využívání zdrojů.

Důsledky nových **digitálních technologií, včetně umělé inteligence**, je třeba řešit globálně a v plném souladu s digitální transformací zaměřenou na člověka a podporující začlenění, lidskými právy a zásadami právního státu, a to prostřednictvím **ambicióznějších globálních norem a pravidel**. Moderní pravidla ochrany soukromí platná v EU a nedávno navržený akt o digitálních službách a akt o digitálních trzích mají v tomto ohledu za cíl vytvořit on-line prostředí, které bude pro občany bezpečné, a podpořit inovace, růst a konkurenceschopnost na jednotném trhu. Činnost EU na mnohostranných fórech bude muset nalézt křehkou rovnováhu mezi snahou o technologickou suverenitu při současném zachování otevřenosti internetu a základních práv. Za tímto účelem musí EU při řešení přetrvávajících problémů v oblasti digitální správy spolupracovat se všemi mezinárodními partnery. Patří sem digitální zdanění, ochrana údajů a soukromí, boj proti dezinformacím, nezákonnému obsahu online, 5G, správa internetu, kybernetická bezpečnost, digitální financování včetně plateb a kryptoměn a elektronická veřejná správa tam, kde stávající pravidla nejsou dostatečná.

Za tímto účelem bude EU prosazovat svou politiku a regulační přístupy, včetně ochrany osobních údajů, důvěryhodného volného pohybu údajů, neutrality sítí a prosazování etických zásad v souvislosti s důvěryhodnou umělou inteligencí zaměřenou na člověka²⁷. EU bude rovněž působit na mnohostranných fórech s cílem bojovat proti zneužívání v této oblasti, jako je nepřiměřený přístup vlád k osobním údajům²⁸. V neposlední řadě bude EU přispívat k nalezení společných řešení na stávajících fórech, jako je tomu v případě probíhající práce skupiny G20 a OECD, pokud jde o globální řešení otázky **zdanění digitální ekonomiky** založené na konsenzu.

Přístup do **vesmíru** a jeho využívání by měly být rovněž upraveny mezinárodními pravidly nebo normami a správním systémem, jehož cílem je zaručit dlouhodobé, udržitelné, odpovědné a mírové využívání vesmíru.

Opatření:

- *Aktivně se zapojit do procesu reflexe v návaznosti na 75. výroční zasedání OSN s cílem podpořit úsilí o oživení účinného a inkluzivního multilateralismu, přičemž nikdo nezůstane opomenut.*
- *Podporovat reformní proces generálního tajemníka OSN, včetně přístupu „jednotná OSN“ na úrovni jednotlivých zemí, a to prioritní spoluprací s rezidenčními koordinátory a týmy OSN pro jednotlivé země.*
- *Podporovat iniciativu generálního tajemníka OSN „Akce pro udržování míru“ aktualizací partnerství mezi EU a OSN v oblasti řešení krizí a mírových operací a prozkoumáním možností nových partnerství, včetně spolupráce mezi EU, OSN a Africkou unií.*
- *Podporovat výzvu generálního tajemníka OSN k celosvětovému příměří rozvíjením nové koncepce mediace EU na podporu mnohostranných reakcí na vznikající nebo*

²⁶ EU vyzývá k tomu, aby byla v roce 2021 v rámci Úmluvy OSN o mořském právu uzavřena mezinárodní dohoda o biologické rozmanitosti moří nacházejících se mimo jurisdikci jednotlivých států.

²⁷ Konkrétním příkladem je spolupráce Komise a Výzkumného institutu OSN pro otázky meziregionálního zločinu a trestní spravedlnosti (UNICRI), které zahájí specializovaný projekt s cílem vytvořit globální soubor nástrojů, jež poslouží jako praktický návod pro etickou a vysoce kvalitní umělou inteligenci schopnou promítnout etiku do praxe v oblasti prosazování práva.

²⁸ COM(2020) 66 final, ze dne 19.2.2020, „Evropská strategie pro data“.

probíhající krizové situace.

- *Vést reformy Světové zdravotnické organizace a Světové obchodní organizace a podporovat je.*
- *Vést úsilí o zvýšení ambicí na mezinárodní úrovni s ohledem na konference smluvních stran úmluvy OSN o biologické rozmanitosti (COP15) a o změně klimatu (COP26) v roce 2021.*
- *Zahájit každoroční strategický dialog s vysokým komisařem OSN pro lidská práva o politice v oblasti lidských práv a spolupráci v této oblasti.*
- *Dokončit proces přistoupení EU k Evropské úmluvě o lidských právech a základních svobodách.*
- *Posílit úsilí a činnost EU na podporu dodržování mezinárodního humanitárního práva a humanitárních zásad.*
- *Sladit podporu EU s prováděním reforem, které prosazují otevřenost, transparentnost, odpovědnost, účinnost a účelnost ve všech multilaterálních institucích, včetně racionalizovaných režijních nákladů, koordinovaných norem, přístupů založených na spolupráci, řádné správy věcí veřejných a transparentnosti v systému, odpovídající viditelnosti EU, jakož i inovativních a zjednodušených metod financování.*
- *Hrát aktivnější úlohu v mezinárodní technické normalizaci a přispívat k rozvoji nových norem v oblastech, které nejsou dostatečně regulovány, mimo jiné podporou rozvoje normativních rámců pro důvěryhodné technologie umělé inteligence zaměřené na člověka.*
- *Podporovat rozvoj normativních rámců pro nové zbrojní technologie a nové rozměry války, např. kybernetický a kosmický prostor.*

III. Silnější Evropa, která je partnerem v mnohostranném systému („co může EU udělat“)

Strategickým cílem EU bude do budoucna **lépe využít** své úlohy a příspěvků v rámci mnohostranného systému, aby účinněji prosazovala své zájmy a bránila své hodnoty.

EU a její členské státy jsou klíčovými **účastníky mnohostranného systému a klíčovým způsobem se na tomto systému podílejí**. Přibližně jedna čtvrtina běžného rozpočtu OSN i rozpočtu na udržování míru pochází od členských států EU, stejně jako více než 30 % (základních a dobrovolných) finančních prostředků na veškerou rozvojovou, mírovou a humanitární činnost²⁹. V Mezinárodním měnovém fondu drží členské státy EU 26 % hlasovacích práv ve Výkonné radě, na nichž je založena třetina zdrojů MMF. Více než 25 % kapitálu různých poboček Světové banky a více než 30 % příspěvků do svěřenského fondu pochází z EU a jejích členských států.

i) Posílit soudržnost a koordinaci EU

²⁹ Příspěvky 27 členských států EU představují 23,94 % běžného rozpočtu OSN a 23,8 % rozpočtu na udržování míru na tříleté období 2019–2021.

EU a její členské státy mají v mnohostranném systému silný vliv všude tam, kde jako blok 27 zemí účinně využívají své koordinační mechanismy a schopnost zastupovat a financovat na podporu politických cílů, hodnot a úlohy EU jako tvůrce mezinárodních norem. Neděje se tak však vždy, což v některých případech vede k tomu, že EU jako celek nevyužívá svého plného potenciálu.

V zájmu maximalizace tohoto kolektivního vlivu **by EU na mnohostranných fórech měla dále posilovat soudržnost, jednotu a solidaritu**³⁰. **EU a její členské státy musí koordinovat své postoje, opatření a předávání zpráv** a postupovat jednotně v souladu se Smlouvami.

Za tímto účelem musí EU a její členské státy zlepšit sdílení informací, konzultace a koordinaci, a to i v řídicích orgánech a radách mnohostranných subjektů, v nichž Unie není zastoupena. EU by například měla pracovat na vytvoření koordinačních mechanismů ve všech mezinárodních finančních institucích, podobně jako v případě Mezinárodního měnového fondu.

Vzhledem k tomu, že účast členských států EU v Radě bezpečnosti OSN se má v roce 2022 (do začátku roku 2025) snížit na pouhé dva zástupce, je prioritou zajistit **účinnou spolupráci EU v záležitostech týkajících se Rady bezpečnosti OSN**. Přitom by se mělo vycházet z pokračujícího posilování spolupráce mezi členskými státy EU, které jsou členy Rady bezpečnosti, ať už stálými či nestálými, a poskytnout kanál na podporu postojů EU v tomto orgánu.

Často se projevující vzájemná provázanost hospodářské, politické a bezpečnostní sféry vyžaduje **lepší koordinaci politik** na všech úrovních. Kromě toho by EU měla využít své úlohy světové mocnosti v oblasti výzkumu a inovací, **aby zajistila, že mnohostranná činnost bude vycházet z nejlepších možných vědeckých důkazů**³¹.

ii) **Jednotný postoj**

Klíčová je schopnost EU **aktivně se účastnit, být účinně zastoupena a vystupovat jednotně**. EU má všechny nezbytné předpoklady k tomu, aby byla plnohodnotným členem mezinárodních organizací nebo se na nich podílela uplatněním rozšířeného statusu pozorovatele³². S cílem zajistit, aby EU vystupovala jednotně a jednala v záležitostech spadajících do její působnosti, je úloha vnějšího zastupování EU v mezinárodních organizacích svěřena Evropské komisi³³, jakož i vysokému představiteli pro záležitosti spadající do společné zahraniční a bezpečnostní politiky, a jejich jménem pak i delegacím EU.

Komise a vysoký představitel využijí svoji pravomoc iniciativy cílenějším způsobem ke zlepšení formulace **postojů EU, které mají být zaujaty na mezinárodních fórech**, v

³⁰ Tato spolupráce je povinností, která vyplývá z povinnosti loajální spolupráce podle čl. 4 odst. 3 Smlouvy o EU (SEU) nebo z rozhodnutí Rady přijatých podle čl. 218 odst. 9 Smlouvy o fungování EU (SFEU) a v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) podle článku 34 SEU. Smlouva rovněž stanoví, že členské státy EU by měly jednat v duchu loajality a vzájemné solidarity a zdržet se jakéhokoli jednání, které může snižovat účinnost působení Unie jako soudržné síly v mezinárodních vztazích (čl. 24 odst. 3 SEU).

³¹ Příklady: Mezivládní panel pro změnu klimatu a mezivládní vědecko-politická platforma pro biologickou rozmanitost a ekosystémové služby, které byly z velké části podpořeny rámcovým programem EU pro výzkum a vývoj.

³² Rezoluce Valného shromáždění OSN 65/276 ze dne 3. května 2011 o účasti EU na činnosti Organizace spojených národů je nejjasnějším mezinárodním uznáním schopnosti Unie jednat na mezinárodní úrovni.

³³ EU je například členem Haagské konference o mezinárodním právu soukromém, kde Komise vystupuje jménem EU v záležitostech spadajících do výlučné pravomoci EU.

neposlední řadě proto, aby poskytli zástupcům EU více taktické flexibility. Aby Rada mohla přijímat rozhodnutí rychleji a účinněji, musí rovněž použít ustanovení Smlouvy, která umožňují konstruktivní zdržení se hlasování a **přijímání rozhodnutí kvalifikovanou většinou** v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky³⁴. To je obzvláště důležité, pokud jde o reakci na porušování mezinárodního práva, včetně mezinárodního práva v oblasti lidských práv a mezinárodního humanitárního práva. Tento přístup by EU rovněž umožnil rychleji a účinněji reagovat na taková porušení přijetím sankcí EU. Přijetí celosvětového sankčního režimu EU v oblasti lidských práv³⁵ je důležitým milníkem v posilování našich společných opatření v této oblasti.

V mnoha případech a z různých důvodů nedisponuje EU v mezinárodních organizacích právy řádného člena. To však nebylo překážkou pro formální ujednání ve formě účasti z titulu pozorovatele nebo dokonce pragmatická *ad hoc* ujednání s členskými státy nebo dotčenými organizacemi a jejich členy, která EU a jejím zástupcům umožnila účinně zasahovat a jednat nad rámec svého formálního statusu. EU je považována za spolehlivého konstruktivního partnera a vyjednavče. Příkladem může být nedávné Světové zdravotnické shromáždění v květnu 2020, kde EU byla hybnou silou rezoluce o reakci na COVID-19 navzdory skutečnosti, že není jeho členem. V jiných důležitých případech však taková ujednání buď neexistují, jsou zbytečně těžkopádná, zastaralá, nebo brání Komisi a/nebo vysokému představiteli účinně vystupovat jménem EU v záležitostech spadajících do pravomoci EU. Názorným příkladem je Organizace OSN pro výživu a zemědělství, kde je schopnost EU působit účinně oslabována zastaralými ujednáními s členskými státy, která nejsou v souladu se Smlouvami. EU by proto měla co nejdříve **případ od případu posoudit, zda postavení, které** v dané mezinárodní organizaci, fondu nebo programu zastává, vyžaduje úpravu nebo modernizaci v souladu se Smlouvami EU, a učinit vše nezbytné, aby této úpravy či modernizace dosáhla.

iii) **Financování mnohostranného systému**

Pokud jde o **financování** mnohostranného systému na globální, regionální a vnitrostátní úrovni, umožňuje **přístup „tým Evropa“**³⁶ účinnější využití kolektivních příspěvků EU a členských států na podporu provádění dohodnutých politických priorit a v souvislosti s nimi a větší soudržnost na mezinárodních fórech. EU by měla i nadále objasňovat, co od svých partnerů očekává, a tento vliv lépe využívat. To znamená, že v případě potřeby by EU měla být připravena nastavit své finanční krytí poskytované konkrétním mnohostranným iniciativám a organizacím v souladu s tím, jak jsou takové politické priority naplňovány. Obecně by měla být zajištěna viditelnost podpory ze strany EU.

iv) **Účast EU v mnohostranných orgánech**

Pokud jde o **vedoucí pozice v mnohostranných organizacích**, měla by EU podporovat kandidáty s nejvyššími profesními, manažerskými, etickými a politickými normami. Zároveň je naléhavě zapotřebí koordinovanější a strategičtější přístup a lepší výměna informací, a to i s partnery ze třetích zemí. To platí i pro volby do orgánů OSN, jako je Rada pro lidská práva.

³⁴ Ustanovení článku 31 SEU. Viz rovněž sdělení Komise ze dne 12. září 2018 s názvem Silnější globální hráč: účinnější rozhodování pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku EU, COM(2018) 647, final.

³⁵ Nařízení Rady (EU) 2020/1998 a Rozhodnutí Rady (CFSP) 2020/1999 ze dne 7. prosince 2020 o omezujících opatřeních proti závažnému porušování a zneužívání lidských práv, Úř. věst. L410I ze dne 7.12.2020.

³⁶ Přístup „tým Evropa“ čerpá příspěvky od všech orgánů EU a kombinuje zdroje mobilizované členskými státy EU a finančními institucemi, přičemž respektuje pravomoci EU a rozhodovací postupy stanovené ve Smlouvách.

Je třeba zintenzívnit konzultace v Radě. Podobně by EU měla pracovat na vytvoření politiky výměny a účasti zaměstnanců EU v mezinárodních organizacích na všech úrovních.

Opatření:

- *Lepší koordinace s členskými státy, pokud jde o kandidatury na vysoké pozice a klíčové volby v mnohostranných organizacích.*
- *Lépe využívat významné finanční prostředky EU a členských států pro mnohostranné a regionální organizace, mimo jiné prostřednictvím přístupu „tým Evropa“ a koordinovanějšího předávání informací v řídicích orgánech agentur, fondů a programů OSN, s cílem účinněji prosazovat hodnoty a zájmy Unie, a to i pokud jde o reformy těchto organizací.*
- *Vyjasnit nebo posílit právní postavení nebo výsady EU v mezinárodních organizacích, je-li to nezbytné a v souladu se Smlouvami.*
- *Dále posílit úlohu EU a její účast v řídicích orgánech agentur, fondů a programů OSN.*
- *Vytvořit silné koordinační mechanismy EU v mezinárodních finančních institucích jednotným postojem a směřováním k větší soudržnosti vnějšího zastoupení.*
- *Zvýšit viditelnost příspěvků EU prostřednictvím společné rétoriky, postojů a prohlášení k rezolucím OSN a usilovat o užší koordinaci s členskými státy, pokud jde o dobrovolné příspěvky OSN.*
- *Zvýšit viditelnost úlohy EU jakožto jediné regionální organizace, která je smluvní stranou Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením.*
- *Využít evropského výzkumu a inovací k posílení důkazní základny pro mnohostrannou tvorbu politik.*

v) Aliance, partnerství a regionální spolupráce

V prostředí, které je v rostoucí míře multipolární a vzájemně provázané, má EU pověst stabilního a předvídatelného partnera a důrazného ochránce a podporovatele mnohostranného systému založeného na pravidlech.

Současný kontext vyžaduje **jasnější a lépe formulovaný strategický přístup k interakci s našimi mezinárodními partnery**. EU by měla usilovat o taková partnerství nejen proto, aby prosazovala své vlastní priority, ale také v rámci společného úsilí o nalezení udržitelných řešení globálních výzev založených na zásadách právního státu, a nikoli na pravidle silnějšího. EU musí diverzifikovat svou globální angažovanost tím, že využije potenciál pro spolupráci na mnohostranných fórech, přičemž bude vycházet z těchto zásad:

- ***Užší spolupráce s podobně smýšlejícími partnery na obranu všeobecných zásad a pravidel.*** EU bude lépe organizovat spolupráci se všemi zainteresovanými partnery při obraně mnohostranného *acquis*³⁷, zejména pokud jde o demokracii, lidská práva a právní stát, včetně možnosti, aby třetí země dosáhly souladu s prohlášeními EU v mnohostranných organizacích a fórech. S partnery, kteří sdílejí naše hodnoty a zásady, budeme urgentně pracovat na tom, abychom po celém světě posílili demokratické instituce, bojovali proti korupci, autoritářství a porušování lidských práv a prosazovali společný program založený na demokracii, lidských právech,

³⁷ Dobrým příkladem takových politických inovací jsou Aliance pro mnohostrannost a Globální aliance pro oběhové hospodářství a účinné využívání zdrojů (rozhodnutí Komise C(2020) 15).

rovnosti a zásadách právního státu. V tomto ohledu vytváří nástup nové vlády USA pozitivní impuls³⁸ a EU by měla využít všech příležitostí k obnovení vztahů mezi EU a USA a zachovat pevné vazby, například se Spojeným královstvím. V řídicích a dozorčích orgánech mezinárodních finančních institucí rovněž využijeme příležitost, kterou představuje zapojení členských států EU v regionálních seskupeních, k systematickému vytváření společných cílů se zainteresovanými partnery.

- **Tematicky zaměřená spolupráce a společné iniciativy.** EU rozšíří svou globální angažovanost na řešení nadnárodních výzev, jako jsou zdraví, bezpečnostní hrozby, změna klimatu, úbytek biologické rozmanitosti nebo jiné oblasti společného zájmu, jako je vzdělávání, mládež, věda, technologie a inovace³⁹. Narušení dodavatelského řetězce během pandemie poukázalo na význam námořních tras pro světové hospodářství. EU bude spolupracovat s partnery na prosazování dodržování základních zásad námořní plavby, zabezpečení a bezpečnosti, jakož i ochrany oceánů.
- **Diverzifikace partnerství a spolupráce s regionálními organizacemi.** EU bude lépe a koherentněji strategicky využívat svou spolupráci se třetími zeměmi a regionálními a subregionálními organizacemi zejména tam, kde je k dispozici strategický rámec nebo mezinárodní dohoda týkající se mezinárodní spolupráce. Je tomu tak v případě Africké unie (včetně třístranných formátů s OSN), ale také – jako jeden příklad za všechny – v případě členů Organizace afrických, karibských a tichomořských států (OACPS), s nimiž existuje společné úsilí o posílení multilateralismu. Čím intenzivněji spolupracují regionální a globální organizace, tím silnější je naše společná pozice a robustnější mnohostranný systém. EU se bude nadále zapojovat do podpory regionální spolupráce prostřednictvím příslušných mnohostranných regionálních organizací a mnohostranných platforem, jako je Východní partnerství, Unie pro Středomoří a setkání Asie-Evropa (ASEM).
- **Vytváření aliancí na podporu norem a regulačních přístupů.** EU bude rozvíjet a zlepšovat aliance v rámci mezinárodních normalizačních orgánů⁴⁰. Při zvažování nebo přijímání nových vnitřních iniciativ s mezinárodním rozměrem se Komise bude souběžně angažovat na mezinárodní úrovni. EU bude například usilovat o vytvoření koalice s podobně smýšlejícími zeměmi pro řízení technologií umělé inteligence zaměřených na člověka a založených na pravidlech. Navrhne včasné zapojení dotčených partnerů do mechanismu kompenzačních opatření mezi státy v souvislosti s uhlíkem.

Měly by být prozkoumány „netradiční“ koalice a formáty, přičemž by se mělo vycházet z poznatků z procesů, jako je společné zasedání ministrů EU, Číny a Kanady věnované opatřením v oblasti klimatu, pařížské mírové fórum a vrcholná schůzka veřejných rozvojových bank „Finance in Common“. **Mnohostranná** partnerství mezi vládami, soukromým sektorem, občanskou společností, akademickou a vědeckou obcí jsou klíčová pro utváření inkluzivního multilateralismu a působí jako katalyzátor reform. EU například spolupracovala s Koalicí pro inovace v připravenosti na epidemie (CEPI) a iniciativou GAVI na vývoji a distribuci očkovacích látek proti COVID-19.

³⁸ Viz sdělení „Nová agenda EU a USA pro globální změnu“; JOIN(2020) 22 final ze dne 2.12.2020.

³⁹ K příkladům tohoto přístupu se řadí spolupráce EU s Čínou v oblasti změny klimatu a v oblasti solární energie s Indií, Globální aliance pro oběhové hospodářství a účinné využívání zdrojů, Koalice s vysokými ambicemi pro přírodu a lidi (High Ambition Coalition for Nature and People) nebo Mise inovací v oblasti čisté energie (Mission Innovation on Clean Energy) a Celoatlantická aliance pro výzkum oceánu.

⁴⁰ Například Mezinárodní organizace pro normalizaci, Mezinárodní elektrotechnická komise a Mezinárodní telekomunikační unie.

S cílem usnadnit budování aliancí bude EU aktivněji využívat svou síť 140 delegací EU, bude spolupracovat s velvyslanectvími členských států s cílem prosadit multilateralismus a mobilizovat podporu iniciativ EU. Jinými slovy, EU zajistí větší soudržnost mezi svou mnohostrannou a dvoustrannou diplomacií, **zajistí „mnohostrannost“ dvoustranných závazků a „dvoustrannost“ mnohostranného přístupu. Mnohostranný rozměr** by měl být systematictější začleňován do všech **politických dialogů** EU se třetími zeměmi, od summitů až po kontakty na pracovní úrovni. EU bude jasně formulovat svá očekávání, totiž že partneři budou převádět společné závazky do praxe, a využije za tímto účelem svou síť a pákový efekt.

V neposlední řadě EU dále posílí svou úlohu a vliv v rámci neformálních mnohostranných fór, jako jsou **G20 a G7**, s cílem zvýšit jejich schopnost dosahovat výsledků, neboť formují a posilují mnohostrannou agendu a zajišťují důraznou reakci na krize a konkrétní řešení globálních problémů. V této souvislosti je bezprostřední prioritou v celosvětovém měřítku zajistit silnou koordinaci hospodářské a zdravotní politiky, která napomůže udržitelnému, inkluzivnímu a odolnému oživení. Rok 2021 bude na těchto fórech důležitý, protože skupině G20 bude předsedat Itálie a Spojené království bude předsedat skupině G7, přičemž obě země budou spolupředsedat konferenci OSN o změně klimatu (COP26). EU bude spolu s Itálií podporovat celosvětový summit o zdraví v květnu 2021 s cílem posílit připravenost na pandemii.

Opatření:

- *Prosazovat společný program se zainteresovanými partnery založený na demokracii, lidských právech, rovnosti a zásadách právního státu.*
- *Podporovat nové inkluzivní formy mnohostranné angažovanosti, jako je Aliance pro mnohostrannost, pařížské mírové fórum a vrcholná schůzka veřejných rozvojových bank „Finance in Common“.*
- *Zajistit systematické sledování dvoustranných závazků se třetími zeměmi s cílem prosazovat mnohostranné cíle.*
- *Posílit úlohu regionálních organizací v systému OSN navržením každoročního summitu vedoucích představitelů regionálních organizací.*
- *Pomáhat partnerským zemím účinněji se zapojovat do mnohostranného systému, mimo jiné budováním kapacit, sdílením znalostí, odbornou přípravou nebo twinningem.*

vi) Spolupráce s mnohostrannými institucemi

EU **vymezí svá partnerství s mnohostrannými organizacemi v závislosti na jejich souladu s univerzálními agendami a zájmy EU** a jejich schopností je prosazovat. EU a řada mnohostranných organizací jsou přirozenými spojenci. Existuje řada úspěšných příkladů a oblastí, kde tato partnerství pomohla utvářet globální správu a řízení, a především přispěla ke zlepšení v oblasti globální koordinace hospodářské a finanční politiky, rozvoje, humanitární reakce, změny klimatu, životního prostředí a míru a bezpečnosti.

Multilaterální aktéři, a zejména subjekty OSN, jsou **klíčovými prováděcími subjekty** pro poskytování rozvojové a humanitární pomoci EU. Mohou být rovněž držiteli důležitých **normativních a normotvorných mandátů**, jako je tomu v případě Programu OSN pro životní prostředí, pokud jde o environmentální dohody, nebo Mezinárodní telekomunikační unie při stanovování interoperabilních a otevřených norem internetu. Mohou být rovněž důležitými **politickými a strategickými partnery**, s nimiž jsou řešeny společné priority a

strukturální otázky, například prostřednictvím pravidelných dialogů na vysoké úrovni se Světovou bankou. Pokud jde o **udržování a budování míru**, mise a operace EU pro řešení krizí a operace OSN k udržení míru, které působí v téže operačním prostoru, úzce spolupracují a poskytují si strategickou, logistickou, lékařskou a bezpečnostní podporu.

Klíčovým prvkem těchto partnerství bude zavedení **politických dialogů na vysoké úrovni**. EU bude například usilovat o posílení koordinace s OSN prostřednictvím pravidelných zasedání vedoucích představitelů („summit EU-OSN“), která se podobají zavedeným výměnám na vysoké úrovni s vedením bretonwoodských institucí. Tuto práci by mohla doplnit pravidelnější hodnocení na politické úrovni v prioritních oblastech EU (např. klima a životní prostředí, digitální oblast, lidská práva a rozvoj), která by vycházela ze stávajících rámců.

Začátek **nového finančního cyklu EU** a jeho inovativních nástrojů, jako jsou finanční záruky, má rovněž potenciál podpořit mnohostranné reformy a účinnost. V rámci procesu programování, jenž je součástí nového nástroje pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci (NDICI), se EU více zaměří na to, čeho lze v rámci přístupu založeného na politikách společně dosáhnout na úrovni jednotlivých zemí, regionů a na mnohostranné úrovni. Přístup „tým Evropa“⁴¹ umožňuje definovat společný program a mobilizovat finanční prostředky EU a jejích členských států, normativní sílu a silnou účast zemí za účelem spolupráce s partnerskými zeměmi, mnohostrannými organizacemi⁴² a dalšími partnery ohledně společných priorit na úrovni jednotlivých zemí, regionů a na mnohostranné úrovni.

V zájmu zvýšení účinnosti své vnější činnosti bude EU usilovat o větší **sladění financování mnohostranného systému s dohodnutými politickými prioritami**, včetně priorit rozvojové spolupráce, přičemž bude dodržovat kritéria oficiální rozvojové pomoci a zásady účinnosti rozvojové pomoci. EU bude rovněž nadále usilovat o strategičtější přístup ke kvalitnímu dobrovolnému financování klíčových fondů, programů a specializovaných agentur OSN, jakož i dalších mezinárodních organizací. Bude pravidelně a strategicky posuzovat financování, které poskytuje klíčovým mnohostranným organizacím, mezinárodním finančním institucím a agenturám, fondům a programům OSN s cílem určit a aktualizovat jasnější priority pro jednotlivé subjekty, sledovat provádění a zvyšovat svoji viditelnost⁴³.

Opatření:

- *Zřídít pravidelný summit EU-OSN.*
- *Udržovat a dále posilovat každoroční strategické dialogy s hlavními agenturami, fondy a programy OSN a bretonwoodskými institucemi.*
- *Systematicky definovat zájmy a priority EU napříč mnohostrannými organizacemi, přičemž angažovanost EU se musí zakládat na jejich strategických zájmech a účasti v těchto organizacích, jakož i na jejich mandátech a potenciálu plnit priority EU.*
- *Zapojit příslušné mnohostranné organizace na základě priorit stanovených EU prostřednictvím iniciativ „tým Evropa“ na vnitrostátní, regionální a mnohostranné úrovni.*

⁴¹ JOIN(2020) 11 final, ze dne 8.4.2020, Sdělení o globální reakci EU na COVID-19.

⁴² V rámci několika mnohostranných fór (např. MMF, Světová banka, Mnohostranné rozvojové banky) poskytuje Komise významnou finanční podporu, přestože není akcionářem. V těchto případech může přístup „tým Evropa“ zvýšit dopad a vliv EU v těchto orgánech.

⁴³ Financování by mělo být posuzováno nejen v absolutních hodnotách, ale také *poměrně*. Například regionální organizace pro řízení rybolovu fungují s relativně skromným rozpočtem, přičemž největším dobrovolným přispěvatelem na projekty je EU.

IV. Závěry

Mír a prosperita Evropské unie a jejích občanů závisí na míru a prosperitě zbytku světa a na zdravé planetě. Pro dosažení těchto cílů je nezbytný dobře fungující, spolehlivý a účinný mnohostranný systém.

EU může nejlépe přispět k využití potenciálu globalizace, bude-li jednat na mnohostranné úrovni, kdykoli to bude možné, a bude-li připravena jednat samostatně, pokud to bude nutné⁴⁴. To je jádrem naší práce směřující k otevřené strategické autonomii.

Zásady mnohostranné angažovanosti EU:

- *EU bude usilovat o **obnovený multilateralismus založený na pravidlech, který bude sloužit globální správě a unijním i globálním zájmům a hodnotám.***
- *EU bude hájit **univerzální hodnoty a mezinárodní právo**, včetně lidských práv, které tvoří základ vztahů založených na spolupráci mezi zeměmi a národy, a bude prosazovat globální agendy, jako je Agenda OSN 2030 a její cíle udržitelného rozvoje a Pařížská dohoda.*
- *EU představí své vlastní **strategické priority**, zejména v oblastech, jako jsou lidská práva, demokratické hodnoty a zásady právního státu, udržitelný rozvoj a lidská bezpečnost, ochrana klimatu a životního prostředí a digitální technologie, a bude maximálně využívat svého politického, diplomatického a hospodářského vlivu k obraně svých zájmů a prosazování svých hodnot.*
- *EU bude podporovat **reformu, účelnost a efektivnost mnohostranného systému a skutečně inkluzivní multilateralismus**, v jehož rámci spolupracují vlády, občanská společnost, soukromý sektor, akademická obec a další zúčastněné strany.*
- *EU posílí své **vedoucí postavení** a lépe využije své schopnosti působit jako organizátor, poctivý zprostředkovatel a „stavitel mostů“, prohloubí **partnerství a spojenectví** se třetími zeměmi a mnohostrannými a regionálními organizacemi a posílí koalice zaměřené na klíčové priority.*
- *EU bude mnohostranným partnerům tím **nejlepším spojencem**, bude však vyžadovat zaměření vedoucí k transformaci a skutečně strategické vztahy.*
- *EU zajistí větší **soudržnost** mezi svou mnohostrannou a dvoustrannou diplomacií a na celosvětových fórech bude jednat soudržně a jednotně. **Aby EU – jako celek – uspěla, musí postupovat jednotně.***

Komise a vysoký představitel vyzývají Evropský parlament a Radu, aby schválily přístup stanovený v tomto společném sdělení a spolupracovaly na provádění a přezkumu jeho činností.

⁴⁴ Komise, „Diskusní dokument o využití potenciálu globalizace“, COM(2017) 240 ze dne 10. května 2017.